

Dilemma's van deelnemers aan Koe & Wij Deel 1 Kleine Huiskavel

Er zijn verschillende dilemma's die een rol spelen bij de keuze tussen weiden of opstallen. En waar de deelnemers aan de vier Koe & Wij-praktijkgroepen (Kleine Huiskavel, AMS, Hoge Productie en Grote Koppel met worstelen. De komende weken komen er uit de vier praktijkgroepen deelnemers aan het woord over de dilemma's en hoe ze hier mee omgaan. In deel 1 van de miniserie Jos van den Hurk uit Heesch en Peter van Nieuwenhoven uit Roggel, beide maken ze deel uit van Kleine Huiskavel.

Tweestrijd

"Bij mij speelt **de tweestrijd een rol tussen de mens en de agrarisch ondernemer** in mij. De ondernemer in mij zegt doorontwikkelen. Puur de mens **Jos van den Hurk**, zonder het bedrijf in het achterhoofd hecht minder belang aan de bedrijfontwikkeling en geniet van de koeien buiten." Aan het woord is dus Jos van den Hurk, melkveehouder in het Brabantse Heesch. De afgelopen jaren maakte zijn bedrijf een enorme ontwikkeling door en nog. "Sinds vier jaar heb ik twee melkrobots en zijn de 120 koeien binnen. En dat bevalt uit arbeidstechnisch oogpunt heel erg goed. Maar zeg ik meteen erbij, daarvoor draaide ik ook goed. Ik heb 30 hectare kavel aan huis maar dan is weiden met zo'n grote koppel niet te doen. Ik ben heel erg blij dat mijn buurman, hij heeft 50 MRIJ-koeien, zijn dieren buiten heeft lopen. Ze lopen praktisch bij mij voor het raam langs en ik vind het prachtig, ik geniet er echt van om dat te zien. En daarbij is het heel goed voor het imago van de melkveehouderij natuurlijk dat er veel koeien buiten lopen. Ik vind dan ook dat die boeren die dat doen ook wel op de een of andere manier bevoordeeld mogen worden."

Hoe? "Nou, de afgelopen weken was de maatlat voor de melkveehouderij die ze aan het ontwikkelen zijn nogal in het nieuws. Bouw in de maatlat een voordeel voor boeren die hun koeien weiden. Denk bijvoorbeeld aan de ammoniakuitstoot die is lager bij beweiden, hou daar in de maatlat rekening mee en zorg dat de boeren daar voordeel van hebben. Dat is namelijk ook goed voor de niet weiders, voor mij dus. Ik pleit sowieso voor om de burger veel meer bij onze bedrijfstak te betrekken. Laat zien wat je doet en waarom. Ik wil dit jaar een nieuwe stal bouwen, nou dat wordt een stal waar het comfort voor de koeien hoog genoteerd staat. Iedereen mag straks zien hoe de koeien erbij staan. Maar ook nu al, ik heb niks te verbergen. Ik heb collega's die daar niks in zien, daar ben ik mij wel van bewust."

Het is zelfs zo dat ik wel bereid ben om mee te betalen aan een soort systeem om die melkveehouders die weiden te bevoordelen. Dat meen ik echt. Of misschien kan er via de toeslagrechten iets geregeld worden. Ik maak daar niet altijd vrienden mee bij mijn collega-melkveehouders, sommigen zijn daar faliekant op tegen. Maar ik denk dat je open moet staan voor de samenleving. De huidige toeslagrechten zijn niet houdbaar. Neem het dus mee in de maatlat. Ik denk dat daar sectorbreed wel een meerderheid voor te vinden is. Maar je hebt altijd mensen die bij alles de kont tegen de krib gooien. Laten we er alsjeblieft over praten en discussiëren. We hoeven het echt niet altijd eens te zijn. Het is mooi als er ruimte is voor verschillende bedrijven, ideeën en meningen."

Enthousiast vervolgt hij: “Laat ik nog eens iets zeggen dat sommigen misschien raar in de oren klinkt. Ik ben er als ondernemer best trots op waarom mijn koeien binnen staan. Ik kan het heel goed uitleggen waarom ik dat doe en hoe ik het doe. Je moet niet bang zijn. Ook niet voor de burger. De gemiddelde burger staat best open voor argumenten. Die heeft wel gevoel voor economie. Toen ik de robots aanschafte begon net de stalperiode, alles liep eigenlijk die eerste maanden erg lekker en soepel. Ik moet zeggen dat toen niet meteen een beweidingsbox heb aangeschaft. Had ik dat toen wel gedaan dan was het misschien anders gelopen, maar dat is achteraf. Qua arbeid viel het me zo ontzettend mee, Wat een gemak en wat maak je dan een enorme slag. Nee ik geloof niet dat ik dat nu nog anders wil of kan. Soms denk ik wel en het jongvee dan? Maar nee, die lopen alles kapot. Bovendien blijft het bedrijf zich ontwikkelen, er ligt nu een vergunningsaanvraag voor een hele nieuwe stal, met daarin een aantal nieuwe snuffjes. Met ook het idee dat het een soort van proefstal wordt om wat nieuwe dingen uit te proberen. Zo zat ik ook bij de gemeenteambtenaar. Die vroeg me ‘hoe zie je dat voor je straks: 300 koeien weiden’? Dan moet ik zeggen, dat zie ik inderdaad niet meer voor me. Dat dilemma heb ik niet meer.”

Schaalvergroting en groei

Mededeelnemer en praktijkgroepsgeenoot **Peter van Nieuwenhoven** uit Roggel heeft een ander dilemma: **schaalvergroting en groei**. “Het afgelopen najaar heb ik in de nieuwe stal een melkrobot aangeschaft. En ik zit al met een kleine huiskavel. Ik voorzie dat het komend jaar moeilijk wordt om te weiden.

Uitlaten

Tot nu toe paste ik beperkt weiden toe in de vorm van standweiden. Ik heb een huiskavel van 14 hectare waar naast 130 melkkoeien ook 9000 Freilandkippen een uiloop van ongeveer 4 hectare nodig hebben. Dan heb ik dus 10 hectare voor die 130 melkkoeien. Dan praat je niet meer over beweiden maar over het uitlaten van de koeien. De nieuwe stal is erg fris en ruim van opzet en uitgerust met koematrassen, een mestschuif, koeborstels en ventilatoren waarbij de koeien zich prettig voelen. Er heerst ook rust in de koppel. Als ik daarbij bedenk welke problemen zich voordoen met beweiden in mijn geval: als extra arbeid, onrust in de koppel, een kleine huiskavel en vol bezette robots lijkt het me mogelijk beter om de melkkoeien binnen te laten en de droogstaande koeien en pinken wel buiten te doen.

Groei

Het is voor mij sowieso de vraag of weiden in combinatie met een melkrobot en een kleine huiskavel wel haalbaar is. Ik weet dat er ook een praktijkgroep AMS is maar die deelnemers spreek je eigenlijk weinig. Ik volg wel op site wat ze daar doen maar dat is toch anders. Misschien kunnen de groepen de komende tijd nog eens wat oversteken bij elkaar? Bij de afweging waar ik voor sta zou ik dat heel plezierig vinden. Het gaat volgens mij erg hard met de groei van het aantal robots. Als ik alleen al het aantal nieuwe robots bij mij in de buurt zie! Met één robot is het misschien nog wel te doen om dat te combineren met weidegang.

Tunnel

Het is trouwens niet zo dat ik maar 10 hectare grond heb. Voor het huis liggen nog enkele kavels met een gezamenlijke grootte van 19 hectare. Maar om daar te komen

moet er een redelijk druk bereden weg overgestoken worden. Die percelen zijn voor koeien moeilijk te bereiken. Dat is niet te doen 2 keer per dag met zo'n koppel de weg over. Maar bij het melken met een robot moeten de koeien de stal op elk moment kunnen bereiken en dat kan dan al helemaal niet. Een tunnel zou een uitweg kunnen zijn maar oef, waar je dan allemaal mee te maken krijgt. Als ik zie wat er hier aan buizen in de grond zit en hoe dat kostentechnisch uitpakt, heb ik daar nog wel wat vraagtekens bij. Mijn dilemma blijft voorlopig nog wel hoe combineer ik de factoren: melkrobot, arbeid en verkaveling tot een haalbaar verhaal de komende jaren. Ik moet zeggen dat het werken in de praktijkgroep voor mij wel iets heeft toegevoegd door zo met boeren onder elkaar een aantal dingen te bespreken” besluit hij.

Deel 2 van de artikelenreeks over **dilemma's**

Twee deelnemers van de praktijkgroep AMS aan het woord

Er zijn verschillende dilemma's die een rol spelen bij de keuze tussen weiden of opstallen. En waar de deelnemers aan de vier Koe & Wij-praktijkgroepen (Kleine Huiskavel, AMS, Hoge Productie en Grote Koppel) mee worstelen. De komende weken vertellen verschillende deelnemers over hun dilemma's en hoe ze hier mee omgaan. In deel 2 van deze miniserie zijn Gerrit Jan Nijland uit Bruchterveld en Piet van Beek uit Rijen aan het woord. Beiden maken deel uit van de praktijkgroep AMS.

"Mijn dilemma heeft te maken met de combinatie AMS, schaalvergroting en weidegang", zegt Gerrit Jan Nijland, melkveehouder in het Overijsselse Bruchterveld. "Houd ik de koeien in een grote koppel of in meerdere groepen? Er komt namelijk een omslagpunt als het gaat om de hoeveelheid arbeid. Ik melk nu 120 koeien met twee robots, maar we zitten midden in het proces van bedrijfsverplaatsing. Nu zijn we gevestigd in het dorp en straks gaan we 2,5 kilometer verderop. Op de toekomstige locatie beschikken we over een grote veldkavel, daar zijn we een nieuw bedrijf aan het bouwen. Het is in een Landbouw Ontwikkelings Gebied (LOG).

We gaan dan naar een quotum van 1,5 miljoen. Mijn jongste zoon gaat nu naar de Lagere Agrarische School en hij heeft interesse in boeren. Daarom is de stal ook zo gebouwd dat hij op de toekomst is voorbereid. Er kan bijvoorbeeld met verschillende groepen gewerkt worden. Dan heb je de keuze om met één of meerdere koppels te werken. Er zijn trouwens veel mensen die me dat laatste afraden. We hebben in onze praktijkgroep een adviseur gehad die zei dat iedereen die daar mee begonnen was, er al weer mee gestopt is. Toch wil ik het graag zelf uitproberen. Dat is misschien eigenwijs maar ik wil het eerst zelf zien en ervaren hoe dat in de praktijk uitpakt."

Aandacht

Momenteel overweegt Nijland ook om een derde robot aan te schaffen. 'Ik ben er nog niet helemaal over uit. Ik wil graag blijven weiden, maar ik denk wel dat het dan de vaarzensgroep wordt. En in plaats van dag en nacht weiden wil ik beperkt weiden. Bij ons vragen de afgekalfde koeien veel aandacht. De reden hiervoor is dat wij een grote afkalfpiek hebben in de nazomer en herfst. Dit kan zonder problemen tot plusminus 100 melkkoeien, daarna ontstaat een te hoge arbeidspiek in dit seizoen. Voorlopig heb ik genoeg om over na te denken."

Lactatiewaarde

Voor AMS collega Piet van Beek uit het Brabantse Rijen is de gezondheid van zijn koeien een belangrijk dilemma: "Een van de belangrijkste argumenten voor weidegang op mijn bedrijf is dat ik een stal heb van dertig jaar oud. Die is er niet op ingericht om de koeien het hele jaar binnen te houden. Er zijn wel plannen voor een nieuwe stal. Vooral de nieuw te melken koeien zijn nu moeilijk op norm te voeren op de manier waarop ik het nu doe. Eigenlijk zou ik deze binnen moeten houden om beter te kunnen voeren. Met veel weidegang blijft de lactatiewaarde van de opstartgroep achter. Het is nu eenmaal zo dat als je de koeien niet op de norm kunt voeren, dat de weerstand van de dieren onder druk komt te staan. Als je koeien 10.000 liter melk geven, moet je ze ook zo voeren dat ze dat kunnen blijven doen."

In de nieuwe stal waarvoor de vergunningen nog moeten worden aangevraagd (we zijn nu bezig met het vergroten van het bouwblok), wil ik zeker blijven weiden maar dan voor de "oudmelk-koeien". De stal wordt zo ingericht dat de dieren veel comfort krijgen. Ik hoop volgend jaar te kunnen beginnen met bouwen."

Sturen

"Ik heb heel veel geleerd de afgelopen twee weideseizoenen dat ik meedoe met Koe & Wij. Ik had me aangemeld omdat ik meer te weten wilde komen over de combinatie robot en weidegang, bijvoorbeeld over het onderwerp grasopname. Vijf kg droge stof is niet veel en dat wordt in de toekomst ook niet meer. Als ik wil blijven weiden, moet ik daar beter op kunnen sturen. En koeien geven natuurlijk zelf ook aan wat ze willen. Ik hoorde laatst van een collega hier in de buurt dat hij de koeien de keuze liet om naar buiten te gaan of om binnen te blijven. En wat bleek, ze gingen lang niet altijd en allemaal naar buiten. En vorige week in de robotstudieclub vertelde een veehouder dat hij pas na de middag weidt. De koeien lopen dan de wei in, eten veel gras en komen uit zichzelf terug naar de stal in de loop van de middag. Als je ze 's morgens al naar buiten doet, gaan ze vaak meteen liggen en niet eten. Dus dan is het 's middags weiden een mooie praktische oplossing", zo besluit hij.

Deel 3 van de miniserie over dilemma's

Arbeid groot dilemma voor deelnemers praktijkgroep Hoge Productie

Er zijn verschillende dilemma's die van invloed zijn op de keuze tussen weiden of opstallen. Dilemma's waar de deelnemers aan de vier Koe & Wij praktijkgroepen (Kleine Huiskavel, AMS, Hoge Productie en Grote Koppel) mee worstelen. De komende weken vertellen verschillende Koe & Wij deelnemers over hun dilemma's en hoe ze hier mee omgaan. In deel 3 van deze miniserie zijn Ina ten Wolde uit De Wijk en Jan Vermeer uit Heeze aan het woord. Beiden maken deel uit van de praktijkgroep Hoge Productie.

Ina ten Wolde over haar dilemma: arbeid

"Mijn dilemma heeft te maken met de omvang van onze stal. Wij weiden omdat de stal te vol is", zegt Ina ten Wolde, melkveehouder uit het Drentse De Wijk. "In het voorjaar willen de koeien echt naar buiten. Koeien horen ook in de wei, vind ik. Hoewel weidengang niet veel oplevert en in ons geval veel arbeid kost, zijn we overtuigde weiders in hart en ziel. Arbeid is voor ons wel een dilemma. Ons bedrijf is namelijk slecht verkaveld. Daardoor zijn we gemiddeld een half uur per dag extra kwijt aan arbeid. Daar komt bij dat half april de eerste sneekuil op is en dan moeten de koeien echt naar buiten. Bijvoeren doen we met gras uit de kuil van de tweede snee. De structuur daarvan past heel goed bij weiden. Als ik nu naar buiten kijk (half maart, red), dan heb ik daar wel zorgen over. Het is erg nat momenteel. Ik hoop dat het snel beter wordt!

Verkaveling

Arbeid is momenteel dus een belangrijk dilemma, maar wellicht dat daar op termijn verandering in komt. We gaan waarschijnlijk minder koeien melken; we hebben namelijk 72 ligboxen en 96 koeien. Hoe we dat gaan realiseren, zijn we nog niet over uit. Halen gaat wel makkelijk; de meeste arbeid zit echter in het wegbrengen van de koeien. En dat komt door de verkaveling. We hebben namelijk een 25 hectare grote huiskavel die wordt doorsneden door een openbare zandweg. We moeten dus altijd met twee personen op pad! We hebben wel een onderlinge taakverdeling, maar het kost toch een half uur extra per dag. Het is heel anders als je de koeien achter het bedrijf los kunt laten. Kavelruil is in ons geval geen optie. We zitten in een beheersgebied en dat kan bij ruilen problemen opleveren. We melken gemiddeld 10.000 liter per koe en daar steken we veel energie in. Die hoge productie willen we graag zo houden. Mocht het slecht weer zijn, dan gaan de koeien later naar buiten en eerder naar binnen.

Modern standweiden

Binnen Koe & Wij heb ik onder andere kennis gemaakt met modern standweiden. En dat hebben we vorig jaar voor het eerst toegepast: zes hectare in vier weken laten beweiden, ongeveer tot er etgroen is na het maaien van de eerste snede en dan in kleinere kavels. En dat bespaart arbeid, hebben we ervaren. Ook het goed laten drogen van het gras van de gemaaide bossen is een goede tip. Met standweiden is de voeropbrengst weliswaar iets minder groot, maar aan voer hebben we geen gebrek", zegt Ina ten Wolde gedreven.

Jan Vermeer over zijn dilemma: arbeid

Arbeid is ook het belangrijkste dilemma van collega Jan Vermeer uit Heeze. "Het is veel leuker, de koeien in de wei. Maar daarentegen ook moeilijker, onregelmatiger en minder betrouwbaar. Maar zolang je er financieel ook beter van wordt... Ik vind mijn bedrijf, althans mijn bedrijfsgebouwen, niet geschikt om de koeien binnen te houden. Mijn ligboxenstal, die in 1968 gebouwd is door mijn ouders, is zo'n beetje de oudste in de omgeving. Het koecomfort in de stal is, vergeleken met de stallen die nu gebouwd worden, niet zo hoog. De koeien snel naar buiten, is voorlopig de enige haalbare oplossing. Mijn dilemma gaat dan ook pas echt spelen als er een nieuw gebouw komt. Daar zijn nog geen concrete plannen voor maar in gedachten ben ik er absoluut mee bezig. Het is overigens ook afhankelijk van mijn opvolger."

Voervoorziening

“Wat ik bedoel met moeilijker, onregelmatiger en onbetrouwbaarder? Met gras- of maïskuil weet ik, met behulp van monsters en analyses, precies wat ik voer. Van het gras buiten heb ik alleen maar aannames en weet ik eigenlijk niets. Moeilijk meetbaar en dus minder betrouwbaar. Zowel de groei van het gras als het weer en de relatie tussen beide aspecten is onregelmatig. Dat zijn onzekere factoren waar je als boer wel rekening mee moet houden. Wel voelen de koeien zich beter buiten. En de stal? Die is zoals die is.

Met 60 hectare rondom huis voor 50 koeien heb ik overigens wel een ideale huiskavel. Bij weidegang op 20 hectare houd ik 40 hectare over om mee te rouleren in de voervoorziening. Het gras is onderdeel van het akkerbouwplan. Het hele spel van inzaaien, weiden en maaien past prima in het plaatje”.

Tips van collega's Koe & Wij

“Ik heb veel gehad aan Koe & Wij”, vervolgt hij enthousiast. “In het begin vooral aan de resultaten van de rekenmodellen. Aan de hand van die uitkomsten heb ik de perceelsgrootte aangepast. Mijn percelen zijn veel kleiner geworden. En daar ben ik nog steeds blij mee. Ik heb ook veel opgestoken van mijn collega's c.q. groepsgenoten. Ik had zelf het idee dat ik wat foutjes maakte in de beweiding en mijn groepsgenoten hebben me voorzien van allerlei tips. Zo schaar ik nu veel korter in en maai ik vaker. Er stond altijd meer gras in de wei dan ik dacht. Ik was bang dat de koeien te weinig gras hadden. In het tweede jaar lag de nadruk meer op Public Relations. Dat is ook belangrijk, maar voor mij minder interessant. In het eerste jaar werd ook de structuur van het rantsoen benadrukt en daar heb ik mijn voordeel mee gedaan. Ik realiseerde me nooit dat het zwavelgehalte zo van invloed is op de structuur. Het gaat echt stukken beter. En zo kan ik nog wel even doorgaan”, besluit Jan Vermeer.